

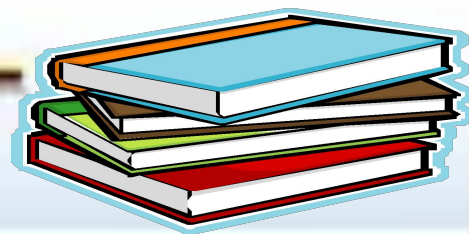
САБАҚТЫҢ ТАҚЫРЫБЫ:

**ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ
НАНЫМ
СЕНІМДЕРІ**

ҮЙ ТАПСЫРМАСЫ:

Тапсырма Мағынасын ашыңдар	I топ «Эпос» дегеніміз не?	II топ Аңыз деген не?	III топ «Шежіре» дегеніміз не?
Анықтаңдар	Қандай көне мұралар, жыр- эпостарды білесіңдер?	Қазақ халқында ауызекі шығармашыл ық қалай дамыған?	Ерте кездегі тарихи оқиғалар қазіргі кезге қалай жетті?
Терминдерм ен жұмыс	фольклор	этнография	археология

Діни
нанымдар

Қазақстан жеріне тарауы, негізгі қасиеттері

Заратуштра

Оның негізін б.з.б. II ғасырда (3500 жыл бұрын) алғашқы діни-философиялық ағымды таратушы Заратуштра қалаған. Бұл діндегі құдай – Ахурамазда. Қасиетті кітабы – «Авеста». Бұл дінді алғаш рет сол кездері Қазақстан жерін мекендеген арийлер қабылдаған.

Тәңірге
табыну

Ежелгі түркі халқының діни нанымдарының негізі Тәңірге табыну. Тәңірді түркілер Көк деп білген. Көктен кейінгі сыйынатын күш отбасы мен балалардың қорғаушысы Ұмай құдай-ана, яғни Бай ана болып есептелген.

Христиан,
будда

Ұлы Жібек жолы арқылы қазақ жеріне христиан, будда, манихейлік діндер тараған.

Ислам діні

VII-VIII ғасырлардан бастап қазақ жеріне арабтар арқылы жаңа ислам діні Қазақстанның көптеген жерлеріне тарап үлгерді.

Сабақтың түрі: *Аралас сабақ*

Сабақтың әдіс-тәсілдері:

*Уақыт –сызбасы, тірек-сызбалар арқылы
жаңа сабақты түсіндіру, мағынаны
ажырату, салыстыру,
пікір-сайыс, танымдық ойындар.*

Пән аралық байланыс:

Ежелгі дүние тарихы, география

Сабақ моделі

Сабақ барысы

Ұйымдастыру кезеңі

1. Сабаққа қатысып отырған оқушыларды ұйымдастыру
2. Оқу құралдарын түгелдеу, реттеу

Үй тапсырмасын сұрау әдістері

1. Кесте толтыру
2. Ауызша талдату
3. Картамен жұмыс

Жаңа сабақты түсіндіру әдісі

1. Өткен сабақпен байланыстыра түсіндіру.
2. Ойын элементтерін қолдану арқылы.
3. Картаны, сызбаларды қолдана отырып түсіндіру

Бекіту. Ойындар. Тапсырмалар.

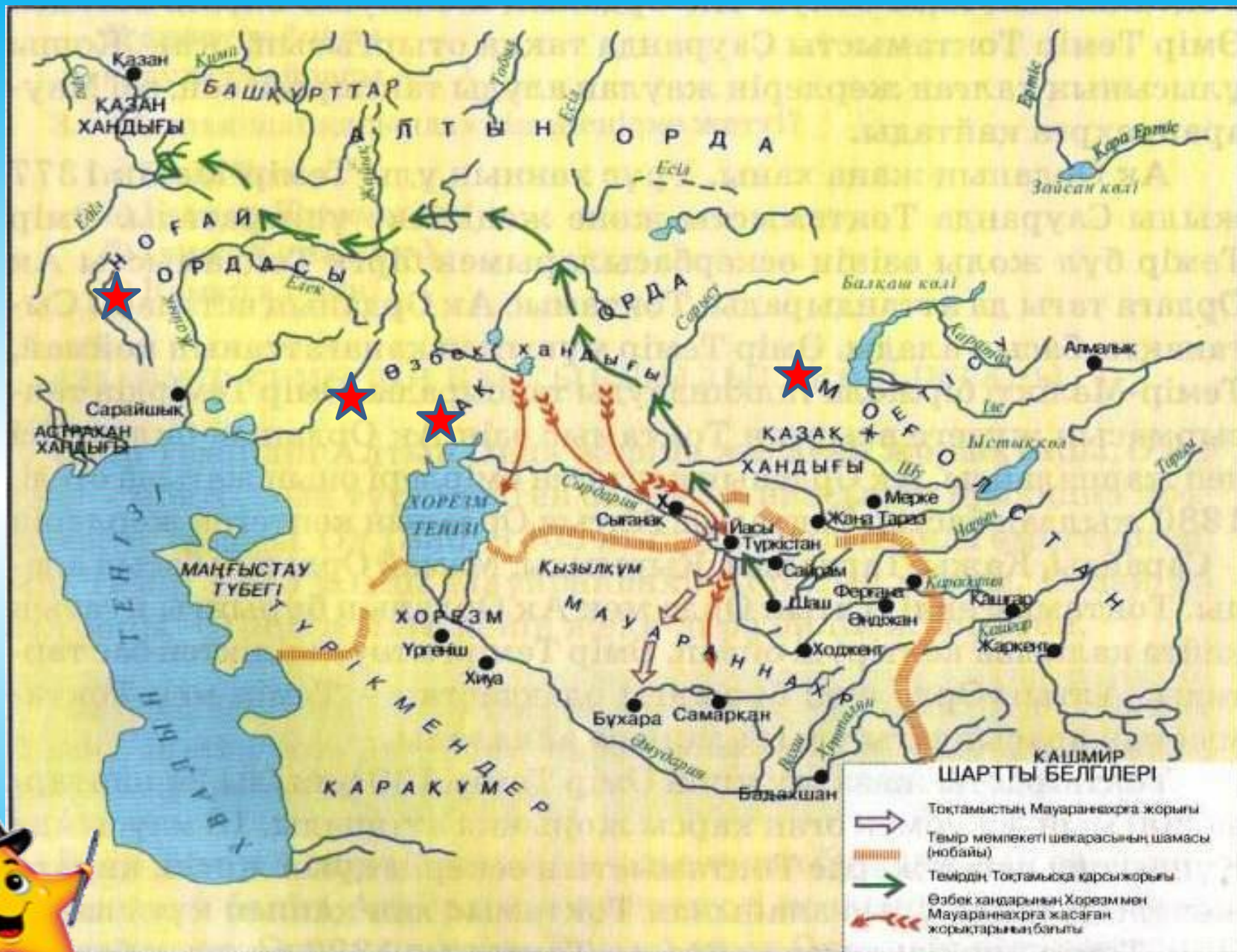
Оқушылардың білімдерін анықтау, бағалау.

I. Ұйымдастыру бөлімі.

*A) әрбір мемлекетке бір-бір оқушыдан шығарып, толтыру.
Ауызша талдату.*

Мемлекет атауы	Өмір сүрген кезеңі	Орналасқан жері	Астанасы	Мемлекет билеушілері	Саяси тарихы
Алтын Орда					
Ақ Орда					
Моғолстан					
Әбілқайыр хандығы					
Ноғай Ордасы					

Ә) Мемлекеттерді картадан көрсету.

*Жаңа сабаққа
көшу*

Жоспары:

- 1. Мемлекеттердің әлеуметтік құрылысы*
- 2. Жерге меншіктік қатынастар*
- 3. Салықтар мен міндеткерліктер*
- 4. Қоғамдық-әкімшілік құрылысы.*

*Алтын Орда мемлекеті ыдыраған
кезде қандай хандықтар құрылды?
Бүгінгі тақырып бойынша не білеміз?
Оқушылардың **ой пікірін** тыңдау.*

I. Мемлекетті басқару құрылысы

- Ұлы хан
 - Құрылтай (ең жоғарғы жиын)
 - Ішкі саясат
 - Сыртқы саясат
 - Хан кеңесі (мемлекеттік істер шешілді)
 - Хан тұқымдары, ұлысбектер, әмірлер мен бектер, билер
 - «Яса» заң жинағы

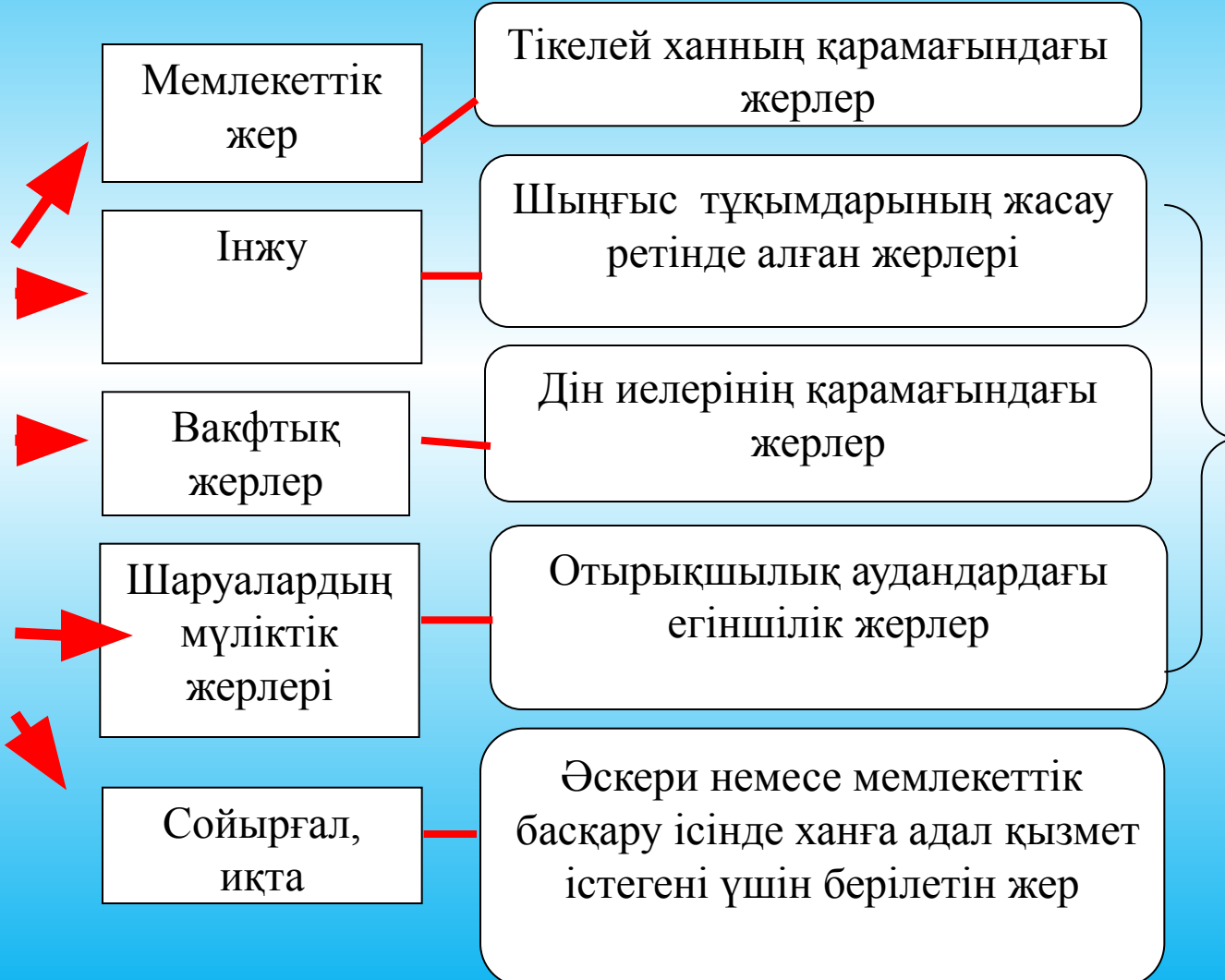
II. Жерге меншіктік қатынастар туралы

**Ж
Е
Р

И
Е
Л
Е
Н
У
Д
І
Ң

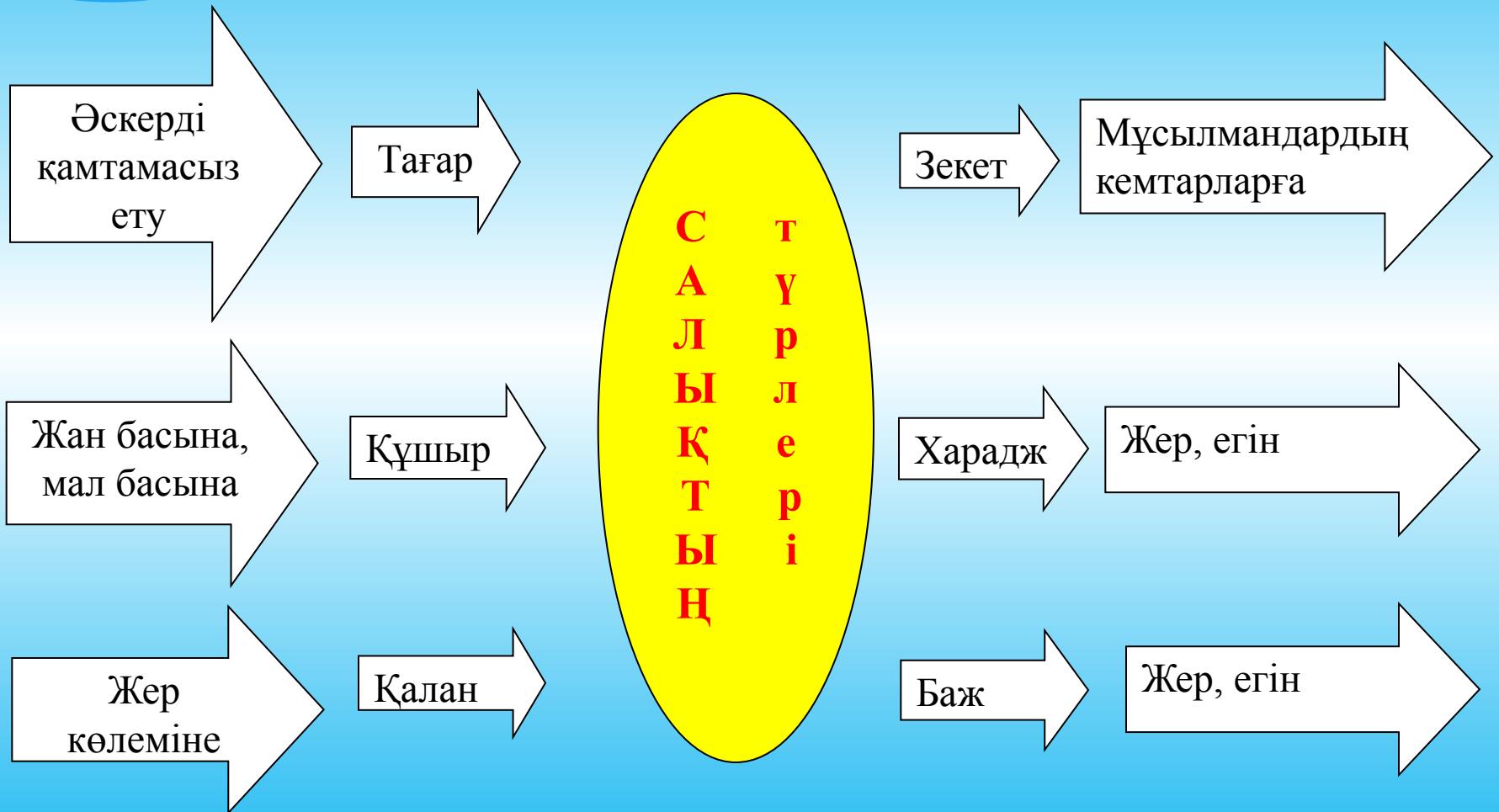
Т
Ү
Р
Л
Е
Р
І**

Негізгі түрлері

III. Салық түрлері және міндеткерліктер

IV. Қоғамдық және әкімшілік құрылысы

Лауазым атауы	Атқарған қызметтері
<i>Ұлысбек</i>	Мұрагерді таққа отырғызу, әскер басқару, көрші мемлекеттермен дипломатиялық қатынастар жасау
<i>Атабек</i>	Хан баласы- мұрагердің тәрбиешісі
<i>Көкілташ</i>	Мұрагердің «тел бауыры»
<i>Наиб, Моғол хандығында</i>	Жастайынан сайланған хандарға ақыл-кеңес беруші
<i>Жасауыл</i>	Жиын –той, мерекелерде тәртіп, салт-дәстүрдің сақталуын қадағалаушы
<i>Ішік аға басы</i>	Сарай қызметінің басшысы
<i>Инақ</i>	Хан кеңесі
<i>Миришкар</i>	Ханның аңшылық ісін басқарушы
<i>Даруғалар</i>	Алым-салық жинап, тәртіпті қадағалаушы

Бекіту: №1. Әр оқушыға таратылып беріледі.

Жаңа сөздер	Қате жауап	Дұрыс жауап
Құрылтай	Әскер басқаратын, дипломатиялық қатынас жасайтын лауазымды адам	
Ясы	Отырықшылардан алынатын жер салығы	
Тағар	Дін иелерінің жерлері	
Құшыр	Ең жоғарғы жиын жылына 1 рет шақырылды	
Қалан	Отырықшылардан алынатын жер салығы	
Зекет	Хан баласы-мұрагердің тәрбиешісі	
Харадж	Сарай қызметкерінің басшысы	
Баж	Заң жинағы	
Ұлысбек	Хан кеңесшісі	
Атабек	Мұсылмандардың кемтарлар үшін мешітке беретін ақшасы	
Көкілташ	Хандарға ақыл-кеңес беруші	
Наиб	Ханның аңшылық ісін басқарушысы	
Жасауыл	Әскерді қамтамасыз ету үшін жиналатын салық	
Ішік аға басы	Мемлекетке адал қызмет істегені үшін сыйға берілген жер	
Инақ	Алым-салық жинап, тәртіпті қадағалаушы	
Мишикар	Жан басы салығы және мал салығы	
Даруғар	Жер көлеміне байланысты егіншілерден жиналатын салық	
Вакф	Жиын-той, мерекелерде тәртіп, салт-дәстүрдің сақталуын қадағалаушы	
Иқта	Мұрагердің «тел бауыры»	

№2. Дискуссиялық өрнек.

	Келісемін	Келіспеймін
1. Хандық билік мұрагерлік жолмен берілді.	+	
2. Хан кеңесшісінің уәзірі болған жоқ.		+
3. Түрік тайпаларының басшыларын баһадүр деп атады		+
4. Қарапайым халық «қараша» аталды	+	
5. «Инжудің» мағынасы «жасау»	+	
6. Жазба деректеріне қарап жер иеліктерін 6 топқа бөлеміз		+
7. Салықтардың халыққа әсері болған жоқ	+	
8. Тағар, құшыр, зекет-егін салығы		+
9. «Ұлыс» сөзі «ел» деген мағына білдіреді	+	

№3. Симатикалық карта. Мағынаны айыру.

Топтық жұмыс.

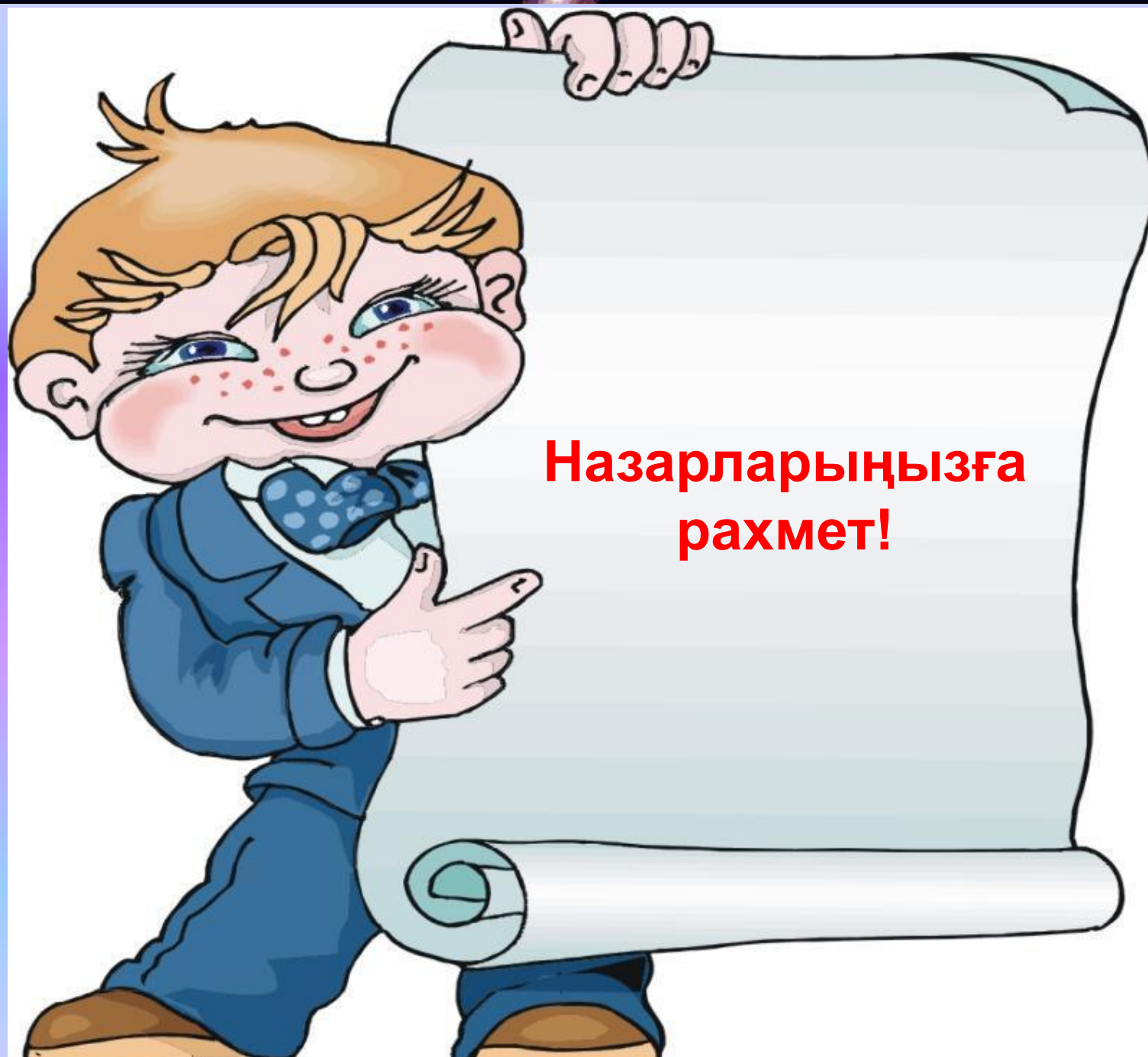
	Жер атауы	Лауазым атауы	Салық атауы
Ұлысбек		+	
Атабек		+	
Тағар			+
Инақ		+	
Ваф	+		
Даруғалар		+	
Зекет			+
Баж			+
Иқта	+		
Миршикар		+	
Харадж			+
Инжу	+		
Құшыр			+
Қалан			+
Жасауыл		+	

Үйге тапсырма:

§28. Ақ Орданың, Моғолстанның,
Әбілқайыр хандығының, Ноғай
Ордасының мемлекеттік-әкімшілік
құрылысы.

**Назарларыңызға
рахмет!**